

Коледа и Нова година

Изготвил: Гергана Крумова

Коледа –
традиции и
обичаи в
България

Трапезата

- Традиционно трапезата на **Бъдни вечер** се състои от постни ястия с нечетен брой. Поставят се традиционни за страната храни и ястия – това е обичай, който е останал от векове. Все пак преди столетия не са имали супермаркети, а храната за Бъдни вечер и Коледа е била това, което семейството си произведе само – ошав от сушени плодове, зърнени храни – боб, варено жито, питка. Всичко, което днес се поставя на трапезата, е било онова, което хората са имали на разположение от собствените си градини. Най-възрастният мъж в семейството произнася молитва и отчупва и дава по парче от обредната питка на всички членове на фамилията, които присъстват на масата, като започва от най-старите. На някои места на трапезата трябва да присъства и вино, но задължително червено. Както и в други религиозни обичаи, то символизира кръвта на Исус Христос и затова се поставя на трапезата.

Коледуването

- Традицията задължително включва и посещение на коледари. **Коледуването** се извършва през нощта между Бъдни вечер и сутринта на Коледа. Според вярванията тогава излизат редица свръхестествени същества като караконджули, вампири, таласъми. Останало от древните езически традиции е вярването, че коледарите имат силата да изгонят всички зли духове и именно затова те преминават през тъмната част на денонощието от къща на къща.
- Песните им наричат за здраве и берекет, а стопаните ги посрещат и ги даряват. Има различни песни, които се изпълняват при коледуване, но всички те са посветени на наричането за здраве и берекет през новата година. Във времето, когато страната е била все още силно аграрно развита, Коледа се е падала в средата на зимата и тепърва е предстояло да започне новата земеделска година.
- Обичайно е домакините да даряват коледарите с т.нар. „колаче“. Това е вид тестено изделие, което се прави от брашно, като се оформя в кръг с дупка по средата. Често се поставя върху коледарката – специална тояга, която коледарите носят, когато обикалят по къщите. Традиционното облекло на коледарите включва дебели и топли ямурлуци – специални дрехи, произвеждани ръчно от вълна и козина по отдавна забравена технология. Целта им е да пазят от студ и дъжд, като в миналото са били традиционни дрехи за пастири и овчари. Днес са останали само като символ на традицията при различни обреди.

Коледа и Нова година по света

- **Австралия**
- Коледните празници в Австралия често са съпроводени от високи температури, като обичайната е около 30 градуса. Традиционно за празника австралийците приготвят печена пуйка. Други меса, които ядат на празника, са шунка и свинско месо. Задължителен е и коледният пудинг, в който някои обичат да слагат късче самородно злато. Който намери парченцето злато, ще се радва на благополучие.
- Коледните празници в Австралия често се празнуват по красивите плажове, в градината и под вечерното небе. В навечерието на празника всички се събират и със свещи в ръка пеят коледни песни. Хората се забавляват като карат сърф, а празничното облекло включва тениска и къси панталонки.
- **Нова Зеландия**
- Пищни украси с Дядо Коледа радват малки и големи. Там заедно с английските заселници са се пренесли и голяма част от традициите. Традиционно се приготвят печена пуйка със зеленчуци и сос, а за десерт винаги има празничен пудинг с бренди сос. Баници с кайма, сладкиши със сушени плодове също са част от празничната трапеза.

Нова година в
България

Традиции за Нова година в България

- Днешните български празници и традиции са почти същите, както в древността. Времето малко ги е променило и понякога, за да разберем смисъла и значението им, трябва да се върнем към времената отпреди 2-3 хилядолетия, в древното българско общество. В тези традиции е силата на хилядолетното оцеляване на българите, въпреки многобройните промеждия преди и след Исперих. В основите на българското общество е силната родова солидарност. Родът от най-стари времена бил основната клетка на народа, на войската и на държавното управление. Родовите отношения били спойка, която правела от българската държава и народа едно цяло. И днес отношенията между роднините у нас остават по-различни, от тези на Запад, където човек трябва предварително да се обади, за да иде на гости при родителите си.

Традиции за Нова година в България

- Новогодишната вечер събира цялото семейство, много роднини и приятели. Традиционната празнична трапеза е богата и пищна. Готви се свинско с кисело зеле, пържоли, печена пуйка или охранен петел, пълнени с дреболии, с ориз и с много подправки. Както на масата на Бъдни вечер, така и на Нова година трябва да има лук, чесън, жито, сушени плодове, орехи, туршия, които се запазват до Йорданов ден. Баницата с късмети се приготвя с парчета, колкото души има около масата плюс едно. В нея се слагат късмети и малки дряннови клончета с пъпки. Всеки взима парчето пред него, а късметът определя предстоящата година. Дрянвите клончета след вечеря се хвърлят в огъня - ако изпукат, е на здраве и берекет. Парчето в повече се нарича на Св. Богородица. Най-познатият за Нова година обичай е сурвакането. Децата, събрани на групичка, обхождат домовете на близки и съседи и всяко носи сурвачка, украсена с преплетени клончета, нанизани от пуканки и сушени плодове, дребни парички, разноцветни вълнени конци, кравайчета. Сурвакарите започват от най-възрастния член и благославят цялата къща. Домакините даряват сурвакарите с дребни пари, орехи, сушени плодове и малки подаръци.

Стихове за поздрав

- Сурва, сурва година!
Златен клас на нива,
Червена ябълка в градина,
Жълт мамул под стреха,
Голям грозд на лоза,
Пълна къща с деца,
Пълна кесия с пари,
Пълна къща с коприна,
Живи, здрави до година,
До година, до амина!
- В утрото на Новата година,
с блясъка на идващите дни,
нека радостта не те отмине,
с щастие и обич те дари!

Благодаря за вниманието

Изготвил: Гергана Крумова